

Szentgyörgyi László

BÉLU

Sok-sok hibával és kevéske erénnyel áldotta-verte a sors. Az átkosban – akkoriban alapított családot, születtek gyerekei – élte a hozzá hasonlók eseménytelen, szürke, nélkülözésekkel teli életét. Másokhoz hasonlóan dolgozott, dolgoztatott, közben meg emelt ezt-azt, amihez műhelyében hozzáfért, az értékesítésükből származó aprópénzzel egészítette ki vékonyka keresetét.

A rendszerváltás után aztán gyökeresen megváltozott a helyzet. Munkahelyén, a háztartási gépeket előállító gyárban egekbe szökött a spontán „privatizelési” láz: vitte mindenki, amit megfoghatott. Bélu is ezt tette. A hét folyamán gyűjtögetett, kapcsolatai révén, az általuk gyártottak mellett, már a szomszédos gyárak jól értékesíthető termékeit is beszerezte, hétvégén pedig magyarországi piacokon adott túl a szajrén.

Futott a szekér, Bélu hirtelen arra ébredt, már többet megengedhet magának, mint sokan mások. Az a tudat, hogy egyről kettőre jutott, tetézve azzal, hogy mindezt – legalábbis megítélése szerint – kizárólag önmagának, főként éles helyzetfelismerésének, sőt találékonyságának köszönhette, módfelett magabiztossá tette. Önbizalma megingathatatlannak látszott.

Úgy gondolta, elérkezett az ideje, hogy egy lépcsővel feljebb lépjen: használt bútorokkal kezdett kereskedni, amiket németországi lomtalánítások alkalmával előbb önmaga, majd kint élő gyerekei szedtek össze. Aztán autópiacot kezdett működtetni, az adásvételi szerződések – főleg azok, amelyeket a hivatalos eljárások megkerülésével ejtettek meg – jól hoztak a konyhára.

Béluék napról napra egyre hivalkodóbban éltek, amolyan úgazdag allűröket vettek fel. Magyarán: ama bizonyos karóval sem lehetett felérni az orrukat. Lenéztek mindenkit, akinek kevesebb pénze volt, mint nekik.

Aztán hirtelen összeomlott minden: egy rászédett ügyfelük – lassan elhitték, következmények nélkül csöbe húzhatnak, becsaphatnak bárkit, akit tudnak – beperelte őket, a közel tíz esztendeig tartó tárgya-

lássorozat sokba került, az ügyvéd úgyszintén. Az autópiac elvesztése jelentette az anyagi összeomlást. Közben jelentkezett szívbetegsége, a műtét pedig elvitte tartalékaikat.

Nem maradt más, mint a bözödi vízgyűjtő partján felhúzott nyaraló, ahol egészségi okokból történt leszázalékolása után napjait töltötte: ott próbált elrejtőzködni mindazok elől, akiknek kisebb-nagyobb összegekkel tartozott, de főleg a szégyen elől, amit státusa hirtelen elvesztése miatt érzett. Menekült – elsősorban önmaga elől.

Bár orvosai eltiltották, reggeltől estig iszogatót, közben meg – igaz, csökkenő lelkesedéssel – horgászgatott. Egy idő után alkoholizmusa túlnőtt szívbetegségén, ha felöntött a garatra, észrevétlenül lépett át abba a másik világba, amelybe senki sem volt képes követni: ilyenkor szürreális képekről, eseményekről számolt be, meglehetősen logikátlanul. A tóra is rendszerint illuminált állapotban csónakázott ki.

Egy ideje egy volt újfalu kováccsal esett találkozásairól számolt be, aki kiemelkedve a tóból, a víz alatti világból a csónakra felkapaszkodva csendben figyelte, amint a fogásra vár. Akik ismerték, mind azt hitték, az ital beszél belőle. – Mózsi vacsorára hívott, ma este ne várjatok – mondta szomszédjának, amikor dülöngélő léptekkel becaplatott a vízbe. Akkor látták utoljára.

Csónakja még hosszú napokig ott lebegett a tavon, mintha a vacsoráról megtérőt várta volna. Aztán végleg kivontatták a partra.

SÁRA ASSZONY BALLADÁJA

A z öregasszonyt nem olyan régtől ismertem, új lakónak számítottam a tömbházban, ugyanazon az emeleten laktunk, de a köszönő viszonyon alig jutottunk túl. A házaspár mindkét tagja közelebb járt a kilencvenhez, mint a nyolcvanhoz, a férj, Dezső talán már el is érte. A szomszédokkal nem jártak össze, a szokásos udvariassági gesztusokon soha nem léptek túl. Csendben, szinte észrevétlenül éledgeltek.

Az öregedés jelei az utóbbi esztendő során mindkettőjükön igen hangsúlyozottan mutatkoztak. Szellemileg Dezső romlott inkább, fizikailag Sára asszony. Ennek ellenére sokáig úgy tűnt, nem szorulnak

segítségére, fennakadások nélkül képesek ellátni magukat: Dezső bevásárolt, Sára főzött, mosott, takarított, persze, ahogyan tudott. Muszáj is volt nekik, hisz segítségére nem számíhattak, egyetlen fiuk immár két évtizede, hogy családotul kitelepedett Kanadába. Ritkán látogatnak haza, az öregek az utóbbi időben már nem vállalták az utazással járó gyűródést.

Csak rosszabb ne legyen! – szokta mondani konklúzióként fiuk, ha netán valaki egészségük felől érdeklődött. Miközben tudta jól, a helyzet előbb-utóbb elkerülhetetlenül romlani fog. Ami be is következett: Sára asszonyt súlyos szívelégtelenséggel kórházba szállították. Néhány napig élet-halál között lebegett. Orvosait is meglepve azonban gyorsan felépült, már amennyire az ő korában ez lehetséges. Mindenesetre szervezete igen jól reagált a gyógyszeres kezelésre. Csakhogy időközben valami végleg „eltörött” az öregasszonyban.

Amint a kórházból hazatért, már érzékelhető volt a változás: férjét kezdte elhanyagolni, nem adott a tisztaságra, sőt, az étkezésre sem – kizárólag önmagával volt elfoglalva. A gyógyíthatatlan szembetegsége folytán egyre gyengébben látó, egyre kiszolgáltatottabb Dezsőt legfőbb ellenségeként kezelte. Régi történeteket idézett, vélt vagy valós sérelmeket hánytorgatott fel, s amint alkalma nyílt rá, a rendelkezésére álló minden eszközt bevetve, bosszút állt. Hogy miért? – maga sem igazán tudta.

Sanyarú napok köszöntöttek Dezsőre. Sára úgy tekintette, csak neki jár a figyelem, csak őt illeti a betegnek járó törődés. Hatvan évi házasság nem kevés, ennyi idő alatt bőven adódhattak kellemes és kellemetlen epizódok egyaránt, de Sára valamiért csak ez utóbbiakra emlékezett. Fűnek-fának panaszkodott, Dezső viselt dolgait sorolta, nem érdekelte, hogy azok, akik esetleg ismerték, nem adnak hitelt szavainak. Rögeszméjévé vált, hogy férje az ellensége.

A bosszúállás legkönnyebb formájának az étel megvonása bizonyult. Megromlott látása miatt férje képtelenné vált arra, hogy ellássa önmagát, ezért meg kellett elégednie azzal, amit Sára eléje tált. Ő pedig rendre azokkal az ételekkel kínálta, amikről tudta, férje nem eszi meg. Dezső erőnléti állapota rohamosan romlott, hetek óta nem járt ki a harmadik emeleti tömbházlakásból, naphosszat hevert az ágyban. Egy éjszaka aztán végleg elaludt. A halotti bizonyítványt kiadó orvosi jelentés szerint végelgyengülésben.

A temetésre Torontóból hazatért fia anyját okolta apja haláláért. Sára nem nagyon tagadta, csak konokul hajtogatta: reméli, nem találkoznak a túlvilágon. A temetés után fia kijárta, hogy anyját felvegyék egy egyházi fenntartású öregotthonba, majd visszarepült a Óperencián túlra.

Sára asszony napokig némán gubbasztott fotelében, majd egy éjszaka észrevétlenül kiosont az otthonból.

Azóta sem tudni róla.

NE SÍRJ ÉRTEM, ARGENTÍNA!

Don't Cry for Me, Argentina! – dúdolta Julie Covingtonnal az *Evita* című musical legismertebb slágerét. A zenemű, különösen e dal a hetvenes évek közepe óta a kedvencei közé tartozott, újra és újra meghallgatta.

A pampák országáról nem sokat tudott, többnyire a foci kapcsán jutott eszébe néhány itt-ott, véletlenszerűen felszedett információ. Például hogy a második világháború után állandó magyar színház működött Buenos Airesben, ott játszott egy ideig Páger Antal, Vaszary Piri és Szelezcky Zita, s hogy ott adták ki a földrész leghosszabb ideig megjelenő magyar nyelvű lapját, a Dél-Amerikai Magyar Hírlapot.

Ennek ellenére az 1990-es évek elején, amikor híre kelt, hogy a hatalmas ország kész befogadni másfél millió bevándorlót a kelet-közép-európai volt kommunista országokból, rövid gondolkodás után maga is úgy döntött: irány Argentína. A budapesti követségen meglepetésként érte, hogy román állampolgársága miatt elutasították kérelmének átvételét. Minden ex-kommunista országból fogadtak bevándorlókat, kivéve a volt Szovjetunió tagállamait, illetve Bulgáriát és Romániát.

Az elutasítás elkeserítette, de inkább feldühítette. Szükségét érezte, hogy ennek hangot is adjon, ezért bekopogott az egyik követségi titkár ajtaján, aki hellyel kínálta, és türelmesen végighallgatta. Elmondta a magyarul tűrhetően beszélő diplomatának, hogy méltatlannak, sőt igazságtalannak tartja, hogy elutasítják kérelmének pusztá átvételét is, csak azért, mert nincs magyar állampolgársága, pedig magyarsága

annyira kétségbevonhatatlan, mint bárki másé, aki a mai országhatárokon belül látta meg a napvilágot. Egyébként is, állt elő az adu ásszal, Argentínában is elismert földije, Juan Fernando Czetz, azaz Czetz János – Bem apó vezérkari főnöke, majd az argentin katonai akadémia megalapítója, 25 éven át igazgatója – ugyanebben a régióban, Gidófalván született. – A családom Czetz óta dokumentumokkal igazolhatóan itt él. Az országhatárokat azóta kétszer is átrajzolták a fejünk fölött, ezért engem most megfosztanak attól a lehetőségtől, hogy Argentínában letelepedjek – érvelt.

A követségi titkár váratlanul arra kérte, írja le, amit elmondott; biztosítja, hogy eljuttatja az egyetlen helyre, ahonnan megoldást remélhet. Megtette, majd hazautazott Erdélybe. Teltek-múltak a hetek, három hónappal az eset után hivatalos levél érkezett Buenos-Airesből, amelyben értesítik, hogy Carlos Menem köztársasági elnök, élve hivatali jogával, utasította az illetékeseket kérésének átvételére. Ezért szíveskedjék a szükséges iratokkal a budapesti követségen megjelenni.

Akkoriban csapott fel újságírónak, legfőbb vágya teljesült, így lemondott az emigrálásról. Hogy jól tette-e, azóta sem képes eldönteni. Ne sírj értem, Argentína! – dúdolja magában, ahányszor eszébe jut a történet. Titokban azért néha el-elmereng azon, miként alakulhatott volna sorsa a tangó hazájában.

LÁVSZTORI

I mádta a nőket. Mi több: bomlott utánuk. Egy boka villanása, egy csinos lábszár, egy kerek térd szóban megfogalmazhatatlan üzenete, egy formás comb mély titkokat ígérő látványa, egy ártatlan (vagy nem is annyira) mosoly, mind-mind ábrándozásra csábította. Szerencséjére – vagy szerencsétlenségére? – dús fantáziával áldotta meg a Fennvaló, egy-egy történet töredékéből kiindulva könnyedén megalkotta a maga, az eredetitől teljesen eltérő, de annál sokkal színesebb, fordulatossabb sztoriját. Amellyel aztán napokig, hetekig eljátszott: bonyolította, szövögette a cselekmény szálait. Míg meg nem unta, el nem felejtette, vagy újabb történetbe nem cseppent.

Merthogy nem maga alakította életét, inkább az alakította őt. Folyó és medre viszonylatába elhelyezve a beomló mart volt, ha a víz sodrása bizonyult erősebbnek, vagy a meghátráló, új utat keresni kénytelen folyó, ha a part kerekedett felül. Csendes, inkább lemondó, sorsába rezignáltan belenyugvó, mint felesleges becsvágytól fűtött életet élt. Szürkének is nevezhető. Élénk, olykor túlhajtott, néha túlzásokra is hajlamos képzelete gyakran jelentett menedéket. Fiatalságának kedvenc íróját parafrázálva fázékony lelkét a fantázia meleg takarójával óvta a rideg valóságtól. Ha jól meggondoljuk, sikerrel, merthogy nagyobb csalódások nem érték. Igaz, örömök sem.

Egyébként akkoriban még békés, kiegyensúlyozott családi életet élt. Felesége mindenben – na jó, a leglényegesebb dolgokban – megértő, hűséges társa volt. Az adott körülmények között többet, mint amennyit az asszony nyújtott, már felelőtlenség lett volna kívánnia. Ennek ellenére valami megmagyarázhatatlan hiányérzet azért csak keserítette napjait. Igen, a gyengébb nem iránti vonzódás, csodálat volt a legnagyobb gyengesége: könnyen és gyorsan kialakult nála az ellentétes nem képviselője iránti vonzalom. Amit nem kellett feltétlenül viszonzniuk ahhoz, hogy képzelete máris szárnyalni kezdjen, a hiányzó részeket kiszínezve szép és izgalmas sztorikat álmódjon hozzá.

Vágyainak és a valóság színeinek, elemeinek féktelen és felelőtlen keverése, kombinálása volt ez. Azaz ábrándozás. Asszonya a legtöbb-ször tudomást sem szerzett arról, mekkora szenvedélyek, lelki vívódások zajlanak benne. Az utóbbi eset azonban gyanakvóvá tette. Egy vëndiáktalálkozón jött össze Gy.-vel, akihez harminc évvel korábban gyengéd szálak fűtétek. Egy teljes nyáron át. Aztán három évtizedig nem is hallottak egymásról. Addig a napig, amikor újra összejöttek. Ezúttal akár valóságosan is kiteljesedhetett volna a sztori. Nem rajta múlt, hogy nem jutottak egyről a kettőre, hanem kizárólag Gy.-n, aki nem akarta a szerinte felelőtlen kalandot.

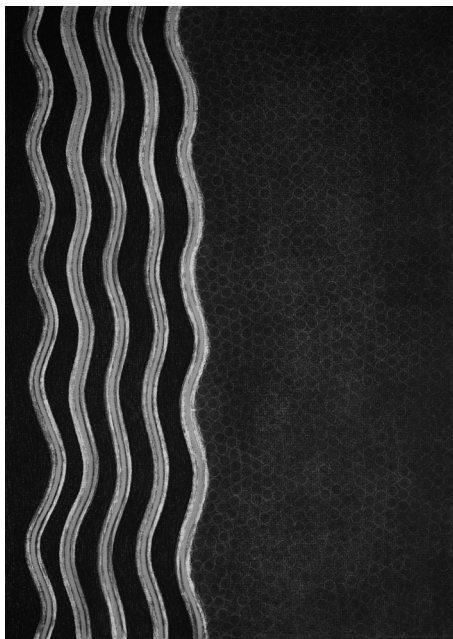
Maradt a kapcsolattartás jámborabb formája, az elektronikus levelezés. Amiről – végzetes figyelmetlensége folytán – felesége is tudomást szerzett. A két nő aztán személyesen is találkozott. Hogy mire jutottak, arra nem volt kíváncsi – méltóságán alulinak tartotta –, bár sejtései azért lehettek, mi folyhat egy hasonló beszélgetésen. Ami a legérzékenyebben érintette – bár elismerte: rászolgált –, az az asszony addig

soha nem tapasztalt bizalmatlansága volt. Úgy érezte, s nem minden ok nélkül, minden lépését követi, ellenőrzi. Ez pedig kiborította.

Viszonyuk végérvényesen megromlott, aminek okát a feleség beteges bizalmatlanságában látta. Így következett be a hirtelen, bár törvénytörőnek mondható szakítás is, amikor egy szép napon szó nélkül összecsomagolt és hazaköltözött – akkor még úgy gondolta, csak gondolatai tisztázásáig – öreg szüleihez. Gy.-vel félbeszakadt a levelezés, úgy értékelte, semmi értelme, hisz azt nem várhatta, hogy a nő esetleg feladja nehezen megteremtett budapesti egzisztenciáját, ő meg elképzelhetetlennek tartotta, hogy máshol is élhet, mint szülőföldjén.

A Gy. iránti érzéseinek emlékét azonban megőrizte, gyakorta eljátszott a gondolattal, hogy miként alakulhatott volna a történet, ha félbe nem szakad.

Ez volt az ő lávsztorija.

*Omorta No 684., 2016
(70 x 50 cm, szén, préselt szén, papír)*